

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 46 luvun
1 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rikoslain säännöstelyrikosta koskevan 46 luvun 1 §:n muuttamista siten, että pykälää voitaisiin soveltaa myös viranomaisen valmiuslain nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkomiseen ja sen yrittämiseen. Muutos on lähinnä lakitekninen ja johtuu siitä, että rikoslain mainittu säännös on

vahvistettu valmiuslakia koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen, minkä vuoksi sitä ei voitu ehdottaa muutettavaksi jo valmiuslakia koskevassa hallituksen esityksessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin valmiuslaki.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutoksen syy

Rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä rikoslakiin lisättiin uusi 46 luku säännöstelyrikoksista ja salakuljetuksesta (769/90). Samalla kumottiin eräitä valtuuslakeja vastaan tehtyjen rikosten rankaisemisesta annettu laki (jäljempänä valtuusrikoslaki). Muutoksen jälkeen niihin valtuuslakeja vastaan tehtyihin rikoksiin, joihin aikaisemmin sovellettiin valtuusrikoslain säännöksiä, sovelletaan rikoslain 46 luvun 1—3 §:n säännöksiä säännöstelyrikoksesta, törkeästä säännöstelyrikoksesta ja lievistä säännöstelyrikoksesta. Näihin rikoksiin liittyviin menettämisseuraamuksiin sovelletaan rikoslain 46 luvun 8—13 §:n säännöksiä. Rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lainsäädäntö tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Säännöstelyrikosta koskeva rikoslain 46 luvun 1 § on laadittu siten, että siinä mainitaan kaikki ne lait, joihin perustuvan säännöstelyn vastaiseen menettelyyn pykälää voidaan soveltaa. Rangaistavaa on mainituissa laeissa säädetty tai viranomaisen näiden lakien nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkominen ja

sen yrittäminen. Voimassa olevan säännöksen mukaan tällaisia lakeja ovat sotatilasta annettu laki (303/30), eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annettu laki (659/67), väestön toimeentulon ja maan talouselämän turvaamisesta poikkeuksellisissa oloissa annettu laki (407/70), maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettu laki (157/74), valuuttalaki (954/85), eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annettu laki (1104/85) ja hintasulusta annettu laki (717/88).

Eduskunnalle on vuoden 1989 valtiopäivillä annettu hallituksen esitys n:o 248/1989 vp. valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esitys n:o 249/1989 vp. puolustustilalaiksi. Valmiuslailla kumottaisiin väestön toimeentulon ja maan talouselämän turvaamisesta poikkeuksellisissa oloissa annettu laki, ja puolustustilalailla kumottaisiin sotatilasta annettu laki. Valmiuslaki antaisi valtioneuvostolle poikkeusoloissa oikeuden ryhtyä monenlaisiin säännöstelytoimenpiteisiin. Nämä toimenpiteet toteutettaisiin antamalla vastaavanlaisia säännöstelymääräyksiä, joiden rikkomisen rangaistavuudesta säädetään mainitussa rikoslain 46 luvun 1 §:ssä. Valmiuslakia koske-

vassa hallituksen esityksessä ehdotettiin, että näiden säännöstelymääräysten rikkomiseen sovellettaisiin hallituksen esityksen antamisen aikana voimassa ollutta valtuusrikoslakia. Tätä koskeva säännös sisältyi ehdotettuun valmiuslain 49 §:ään. Valmiuslakiehdotuksen käsittelyn aikana valtuusrikoslaki kumottiin ja siihen sisältyneet rangaistussäännökset korvattiin kulu-
van vuoden alusta voimaantulleilla rikoslain 46 luvun 1—3 §:ään sisältyvillä säännöksillä säännöstelyrikoksista. Valmiuslakiehdotusta käsitellessään eduskunta muuttikin ehdotettua valmiuslain 49 §:ää siten, että se valtuusrikoslain asemesta viittaa nyt mainittuihin rikoslain säännöksiin.

Eduskunta on vuoden 1990 valtiopäivillä, valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 1 momentissa säädetyn käsittelyn jälkeen hyväksynyt mainittuihin hallituksen esityksiin sisältyvät lakiehdotukset jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Koska mainittujen hallituksen esitysten yhteydessä ei ollut voitu vielä esittää lakiehdotusta rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamiseksi siten, että sen nojalla voitaisiin tuomita rangaistus

myös viranomaisen valmiuslain nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkomisesta ja sen yrittämisestä, esitetään nyt rikoslakiin tehtäväksi tällainen muutos. Koska valmiuslakiehdotuksen 49 §:ään on jo valmiuslain käsittelyssä vuoden 1990 valtiopäivillä tehty tarvittava muutos, valmiuslakiehdotusta ei tarvitse enää tästä syystä muuttaa. Jos rikoslakiin ei tehtäisi ehdotettua muutosta, valmiuslakiehdotuksen 49 §:n viittaus rikoslakiin jäisi merkityksettömäksi eikä valmiuslain nojalla annetun säännöstelymääräyksen rikkominen olisi rangaistavaa.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Jos ehdotettua muutosta ei toteuteta, valmiuslakiin perustuva säännöstely jää vaille tehoste-
kriminialisointia, mikä ilmeisesti heikentäisi mahdollisten säännöstelytoimenpiteiden noudattamista ja siten vaikeuttaisi taloudenhoitoa poikkeusoloissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

Rikoslain 46 luvun 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että valmiuslaki mainittaisiin pykälään sisältyvässä lakien luettelossa sellaisena lakina, jossa säädetyn tai jonka nojalla annetun säännöstelymääräyksen rikkominen tai sen yrittäminen olisi pykälän mukaan rangaistavaa. Lisäksi pykälästä poistettaisiin maininta valmiuslailla kumottavasta väestön toimeentulon ja maan talouselämän turvaamisesta poikkeuksellisissa oloissa annetusta laista (nykyinen 3 kohta) sekä puolustustilailailla kumottavasta sotatilasta annetusta laista (nykyinen 1 kohta). Valmiuslakia koskeva maininta lisättäisiin pykälässä olevan lakiluettelon loppuun, koska lait on lueteltu pykälässä vahvistamis-
päivän mukaisessa aikajärjestyksessä ja valmiuslaki olisi laeista uusin. Kumottavien lakien poistamisen vuoksi luettelon numerointi ehdotetaan muiltakin osin muutettavaksi.

Muutos merkitsisi sitä, että rangaistus valmiuslaissa säädetyn tai viranomaisen sen nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkomisesta tai sen yrittämisestä tulisi tuomittavaksi rikoslain 46 luvun 1—3 §:n säännöstelyrikoksia koskevien säännösten nojalla. Eduskunnan lepäämään jätettäväksi hyväksymän valmiuslakiehdotuksen mukaan valtioneuvosto voisi antaa määräyksiä muun muassa maksuvälineiden maahantuonnista ja kotiuttamisesta, tavaroiden viennistä ja tuonnista sekä niiden tuotannosta ja jakelusta sekä palkkauksesta ja palvelussuhteen muista ehdoista. Lisäksi valtioneuvosto voisi säännöstellä esimerkiksi hintoja ja maksuja sekä kuljetuksia ja liikennettä.

Valmiuslakiehdotuksessa ei ole suoraan lakiin perustuvia säännöstelymääräyksiä, vaan valtioneuvoston on aina erikseen määrättävä säännöstelystä. Rikoslain säännöstelyrikossäännösten soveltamisen kannalta tästä ei aiheudu ongelmia. Jos valmiuslakia joskus muu-

tettaisiin siten, että se jo sisältäisi säännöstelymääräyksiä, rikoslain 46 luvun 1—3 §:n säännöksiä voitaisiin soveltaa näidenkin säännöstelymääräysten rikkomiseen.

Säännöstelyrikoksista tuomittaessa sovellettaisiin lisäksi rikoslain 46 luvun 8—13 §:n säännöksiä menettämisseuraamuksista. Tämä ei vaadi muutosta rikoslakiin, vaan seuraisi suoraan rikoslain 46 luvun 1 §:n muutoksesta. Säännöstelyrikossäännösten tavoitteita ja tulkintaa sekä säännöstelymääräyksen käsitettä on selostettu rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä (hall.es. 66/1988 vp.).

2. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti valmiuslain kanssa. Näiden lakien tuleminen voimaan samasta ajankohdasta

alkaen on tarpeen siksi, että tällöin mahdollisten valmiuslain nojalla annettujen säännöstelymääräysten rikkominen olisi alusta alkaen rangaistavaa. Lisäksi se olisi perusteltua myös siitä syystä, että pykälässä nykyisin olevat viittaukset kumottuihin säännöstelylakeihin kävisivät uuden lainsäädännön voimaantulopäivästä alkaen tarpeettomiksi.

Voimaantulon yhteydessä ei tarvita erityisiä siirtymäsäännöksiä. Mahdollisten valmiuslain nojalla annettavien säännöstelymääräysten rikkomiseen on mahdollista syyllistyä vasta uuden lainsäädännön voimaantultua ja kumottavien säännöstelymääräysten mahdollisiin aikaisempiin rikkomisiin on rikoslain voimaantuloa seuraavasta annetun asetuksen 3 §:n 3 momentin (770/90) mukaan sovellettava tekohetkellä voimassa ollutta lakia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 46 luvun 1 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

46 luku

Säännöstelyrikoksista ja salakuljetuksesta

1 §

Säännöstelyrikos

Joka rikkoo tai yrittää rikkoa

1) eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetussa laissa (659/67),

2) maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74),

3) valuuttalaissa (954/85),

4) eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annetussa laissa (1104/85),

5) hintasulusta annetussa laissa (717/88) tai

6) valmiuslaissa (/)

säädettyä tai viranomaisen näiden lakien nojalla antamaa säännöstelymääräystä, on tuomittava *säännöstelyrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

Laki**rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 46 luvun 1 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 luku**Säännöstelyrikoksista ja salakuljetuksesta****1 §***Säännöstelyrikos*

Joka rikkoo tai yrittää rikkoa

- 1) sotatilasta annetussa laissa (303/30),
- 2) eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetussa laissa (659/67),
- 3) väestön toimeentulon ja maan talouselämän turvaamisesta poikkeuksellisissa oloissa annetussa laissa (407/70),
- 4) maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74),
- 5) valuuttalaissa (954/85),
- 6) eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annetussa laissa (1104/85) tai
- 7) hintasulusta annetussa laissa (717/88)

säädettyä tai viranomaisen näiden lakien nojalla antamaa säännöstelymääräystä, on tuomittava *säännöstelyrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

46 luku**Säännöstelyrikoksista ja salakuljetuksesta****1 §***Säännöstelyrikos*

Joka rikkoo tai yrittää rikkoa

- 1) eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetussa laissa (659/67),
- 2) maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74),
- 3) valuuttalaissa (954/85),
- 4) eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annetussa laissa (1104/85),
- 5) hintasulusta annetussa laissa (717/88) tai
- 6) valmiuslaissa (/)

säädettyä tai viranomaisen näiden lakien nojalla antamaa säännöstelymääräystä, on tuomittava *säännöstelyrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .*

